

2

UDC 616.89

SPSIDE 40 (2) 85–158 (2012)

ISSN 0303-7908

SOCIJALNA PSIHIJARIJA SOCIAL PSYCHIATRY

ZAGREB

VOL. 40 – 2012

BROJ/NUMBER 2

SADRŽAJ – CONTENTS

IZVORNI ZNANSTVENI RADOVI/ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

A. Slišković

Doprinosi nekih aspekata A tipa ponašanja i radnog opterećenja objašnjenju psihofizičke dobrobiti

(Contributions of some aspects of type A behavior and workload in explanation of psycho-physical well-being) 87

I. Macuka, M. Nekić

Uloga individualnih karakteristika roditelja u objašnjenju dječjih internaliziranih i eksternaliziranih problema

(The role of individual characteristics of parents in explaining children's internalizing and externalizing problems)..... 97

PREGLEDI/REVIEWS

V. Boričević Maršanić, Z. Juretić, N. Ercegović, V. Grgić

Bipolarni poremećaj u dječjoj i adolescentnoj dobi

(Bipolar disorder in children and adolescents)..... 110

G. Babić, Z. Kušević

Komparativni prikaz organizacije skrbi za osobe oboljele od poremećaja s psihozom.

II. dio. Deinstitutionalizacija i moguće negativne posljedice

(Comparative presentation of the organization of care for patients with psychosis. Part II. Deinstitutionalization and its possible negative consequences)..... 118

I. Maurović, M. Knežević

Fizički izgled i internalizirani i eksternalizirani problemi u ponašanju adolescentica

(Physical appearance and internalized and externalized problems in the behavior of adolescents) 127

STRUČNI RADOVI/PROFESSIONAL PAPERS

K. Antolić, A. Lauri Korajlija, S. Štrkalj-Ivezić, D. Begić

Utjecaj programa psihosocijalne podrške na kvalitetu života osoba oboljelih od shizofrenije

(The influence of the program of psychosocial support on the quality of life and of schizophrenic patients) 135

V. Blaslov, D. Britvić, V. Antičević

Grupna psihoterapija u tretmanu depresije i anksioznosti

(Group psychotherapy in the treatment of depression and anxiety)..... 141

V. Hercigonja Novković, G. Buljan Flander, D. Kocijan Hercigonja

Roditeljska manipulacija djecom – oblik emocionalnog zlostavljanja

(Parental manipulation with children as a form of emotional abuse) 151

UPUTE AUTORIMA/INSTRUCTIONS TO AUTHORS 157

Soc. psihijatrija

Vol.40

Br./No. 2

Str./pp. 85–158

Zagreb, lipanj/June 2012.

Soc. psihijat., 40 (2012) 87 – 96

Izvorni znanstveni rad

DOPRINOSI NEKIH ASPEKATA A TIPA PONAŠANJA I RADNOG OPTEREĆENJA OBJAŠNENJU PSIHOFIZIČKE DOBROBITI

ANA SLIŠKOVIĆ

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska

Iako se na A tip ponašanja i dalje često gleda kao na obrazac ponašanja, rezultati istraživanja ukazuju na važnost zasebnog mjerenja njegovih nezavisnih dimenzija: ambicioznosti i nestrpljivosti, osobito u području profesionalnog stresa. U skladu s time cilj ovoga rada bio je ispitati nezavisne doprinose ambicioznosti i nestrpljivosti te njihove pretpostavljene interakcijske učinke s radnim opterećenjem u objašnjenju psihičke dobrobiti i percepcije tjelesnog zdravlja. Ispitivanje je provedeno metodom ankete on-line na 1170 nastavnika zaposlenih u ustanovama visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Rezultati ukazuju na negativan doprinos nestrpljivosti objema mjerama psihofizičke dobrobiti, dok ambicioznost pozitivno doprinosi objašnjenju psihičke dobrobiti. Radno opterećenje negativno doprinosi objema mjerama psihofizičke dobrobiti, dok njegovi interakcijski učinci s ispitivanim dimenzijama tipa A ponašanja u objašnjenju razina psihofizičke dobrobiti nisu značajni. Rezultati istraživanja u skladu su s ranijim nalazima te općenito ukazuju na važniju ulogu dimenzije nestrpljivosti u procesu doživljavanja stresa na poslu.

Ključne riječi: tip A ponašanja, ambicioznost, nestrpljivost, radno opterećenje, psihofizička dobrobit

Adresa za dopisivanje:

Doc. dr. sc. Ana Slišković

Odjel za psihologiju

Sveučilište u Zadru

Obala kralja Petra Krešimira IV 2

23000 Zadar, Hrvatska

Tel: 023/200-535; faks: 023 / 200- 685

E-pošta: aslavic@unizd.hr

SUMMARY

CONTRIBUTION OF SOME ASPECTS OF TYPE A BEHAVIOR AND WORKLOAD TO THE EXPLANATION OF
PSYCHOPHYSICAL WELL-BEING

Although type A behavior is still often seen as a pattern of behavior, results of research point to the importance of separate measurements of its independent dimensions of ambition and impatience, especially in the field of occupational stress. Accordingly, the aim of this study was to examine independent contribution of ambition and impatience, and its assumed interaction effects with workload to the explanation of psychological well-being and perception of physical health. Testing was conducted by on-line survey of 1170 teachers working at higher education institutions in Croatia. The results indicated negative contribution of impatience to both measures of psychophysical well-being and positive contribution of ambition to the explanation of psychological well-being. Workload negatively contributed to both measures of psychophysical well-being, while its interaction effects on the tested dimensions of type A behavior in explaining the level of psychophysical well-being were not significant. Study results are consistent with earlier findings and generally pointed to a more important role of impatience dimension in the process of experiencing stress at work.

Key words: type A behavior, ambition, impatience, workload, psychophysical well-being

ULOGA INDIVIDUALNIH KARAKTERISTIKA RODITELJA U OBJAŠNJENJU DJEČJIH INTERNALIZIRANIH I EKSTERNALIZIRANIH PROBLEMA

IVANA MACUKA i MARINA NEKIĆ

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati doprinos roditeljskih uvjerenja o vlastitim i dječjim emocijama i postupanja s dječjim emocijama te psihopatoloških simptoma roditelja u objašnjenju prilagodbe djece u ranoj adolescentnoj dobi. U istraživanju je sudjelovalo 783 ispitanika, 522 roditelja prosječne dobi 43 godine, te 139 djevojčica i 122 dječaka prosječne dobi 13 godina. Podaci o dječjim internaliziranim i eksternaliziranim problemima prikupljeni su iz tri različita izvora - samoprocjena djece te procjena majki i očeva. Najznačajnijim prediktorima roditeljskih procjena dječjih internaliziranih i eksternaliziranih problema pokazali su se psihopatološki simptomi očeva i majki. Rezultati ukazuju kako individualne karakteristike roditelja objašnjavaju skroman postotak varijance internaliziranih i eksternaliziranih dječjih problema kada je riječ o dječjim samoprocjenama. Objašnjenju dječjih samoprocjena internaliziranih problema značajno je pridonijelo jedino očevo postupanje s dječjim negativnim emocijama.

Ključne riječi: internalizirani i eksternalizirani dječji problemi, roditeljske meta-emocije, psihopatološki simptomi roditelja, višestruke procjene dječjih problema

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Ivana Macuka

Odjel za psihologiju

Obala kralja Petra Krešimira IV, br. 2

SUMMARY

THE ROLE OF INDIVIDUAL CHARACTERISTICS OF PARENTS IN EXPLAINING CHILDREN'S INTERNALIZING AND EXTERNALIZING PROBLEMS

I. MACUKA and M. NEKIĆ

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

The aim of this study was to examine the role of: 1) individual parental beliefs about their own and their children's emotions, 2) ways of dealing with children's emotion and 3) parental psychopathological symptoms in explaining adjustment of early adolescents. The research included 783 subjects, 522 parents with an average age of 43 years and 139 girls and 122 boys with an average age of 13 years. Information about children's psychosocial problems of internalizing and externalizing type were collected from three various sources - children's self-assessment, maternal and paternal assessment. The results indicate that parental psychopathological symptoms have a significant role in explaining parental assessment of children's internalizing and externalizing problems. Individual characteristics of parents explained a modest percentage of variance of children's internalizing and externalizing problems when it comes to children's self-assessments. Only father's dealing with children's negative emotions significantly explained children's self-assessment of internalizing problems.

Key words: internalizing and externalizing problems, parental meta-emotion, parental psychopathological symptoms, multiple assessments of children's problems

BIPOLARNI POREMEĆAJ U DJEČJOJ I ADOLESCENTNOJ DOBI

VLATKA BORIČEVIĆ MARŠANIĆ, ZORAN JURETIĆ, NELA ERCEGOVIĆ i VESNA GRGIĆ¹

Psijatrijska bolnica za djecu i mladež i ¹Klinika za psihološku medicinu, Klinički bolnički centar Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Bipolarni poremećaj (BP) se dugo smatralo u mladim vrlo rijetkom pojavom. Međutim, u najvećem broju bolesnika bolest počinje u dobi između 12. i 22. godine. Zadnjih desetak godina u svijetu je značajno porastao broj mladih osoba kojima je postavljena dijagnoza BP što ukazuje na promjenu u kliničkoj dijagnostičkoj praksi te konceptualizaciju emocionalne i bihevioralne disregulacije djece i adolescenata. Pedijatrijski BP je ranije bio neprepoznat i nedovoljno dijagnosticiran, mada je moguće da se sada pretjerano dijagnosticira, naročito neodređeni BP. Dugotrajne epizode s brzim izmjenama raspoloženja, subkliničke prezentacije, psihotični simptomi te visoka stopa komorbidnih poremećaja sa simptomima koji se preklapaju s BP razlozi su kompleksnosti i sadašnjih kontroverzi u dijagnosticiranju pedijatrijskog BP. BP s ranim početkom remeti normalan emocionalni, kognitivni i socijalni razvoj djeteta pa ga je potrebno što ranije dijagnosticirati i započeti liječenje. Za liječenje mladih bolesnika s BP odobreni su učinkoviti i uglavnom sigurni lijekovi, koji mogu kada se primjenjuju kombinirano s

psihosocijalnim intervencijama usmjerenim na školsko, socijalno i obiteljsko funkcioniranje, umanjiti morbiditet i mortalitet ovog kompleksnog, kroničnog poremećaja. U radu su prikazane novije spoznaje o BP kod mladih, područja koja su nerazjašnjena i čine predmet rasprava, te aktualne smjernice za liječenje.

Ključne riječi: djeca, adolescenti, bipolarni poremećaj

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Vlatka Boričević Maršanić, dr. med.

Psijhijatrijska bolnica za djecu i mladež

Kukuljevićeva 11

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: vlatka.boricevic@zg.t-com.hr

SUMMARY

BIPOLAR DISORDER IN CHILDREN AND ADOLESCENTS

V. BORIČEVIĆ MARŠANIĆ, Z. JURETIĆ, N. ERCEGOVIĆ and V. GRGIĆ¹

Psychiatric Hospital for Children and Youth and ¹Department of Psychological Medicine, Zagreb University Hospital Center, Zagreb, Croatia

Bipolar disorder (BD) was once thought to occur only rarely in youth. However, in most patients, the onset of BD was between age 12 and 22 years. The number of children and adolescents receiving a diagnosis of BD has increased markedly during the past decade throughout the world, indicating that there has been a shift in clinical diagnosing practices and conceptualization of emotional and behavioral dysregulation in youth. Pediatric BD was both under-recognized and underdiagnosed in the past, although it may now be over-diagnosed, especially “BD - Not Otherwise Specified”. Prolonged episodes with rapid mood changes, sub-threshold presentations, psychotic symptoms and high rates of comorbid disorders with symptoms that overlap with BD account for the complexity and current controversies in diagnosing children and adolescents with BD. BD with early onset interferes with normal emotional, cognitive, and social development of children, and therefore early recognition and treatment are important. Effective and generally well-tolerated medications are available to treat these young patients that can, when combined with psychosocial approaches that focus on academic, social and family functioning, decrease the morbidity and mortality associated with this complex, chronic and serious illness. This article presents what is known about the disorder in juveniles, where the areas of controversy lie, and what constitutes acceptable practices and appropriate care.

Key words: children, adolescents, bipolar disorder

KOMPARATIVNI PRIKAZ ORGANIZACIJE SKRBI ZA OSOBE OBOLJELE OD POREMEĆAJA S PSIHOZOM (II. DIO. DEINSTITUCIONALIZACIJA I MOGUĆE NEGATIVNE POSLJEDICE)

GORAN BABIĆ i ZORANA KUŠEVIĆ¹

Dom zdravlja Zagreb Zapad i ¹Klinika za psihološku medicinu, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Deinstitucionalizacija skrbi za duševne bolesnike prisutna je već godinama u mnogim zemljama razvijenog svijeta, pa tako i u Hrvatskoj. Dosadašnja istraživanja pokazuju da taj proces, osim očekivane koristi za bolesnike, ima u slučaju nedovoljnog planiranja i vrlo riskantnih, a nepotrebnih negativnih posljedica kao što su beskućništvo, transinstitucionalizacija, nedostatna društvena potpora, povećano opterećenje obitelji koja skrbi za svog duševno oboljelog člana i sl. Detaljnije su prikazane poglavito negativne posljedice koje su pratile deinstitucionalizaciju i koje možemo očekivati i u Hrvatskoj ako zdravstvena i socijalna politika ne stvore daljnje preduvjete za izbjegavanje tih negativnih posljedica inače pozitivnog procesa deinstitucionalizacije koja nesumnjivo dovodi do poboljšanja skrbi za mentalno zdravlje.

Ključne riječi: beskućništvo, deinstitucionalizacija, mentalno oboljele osobe

Adresa za dopisivanje:

Goran Babić, dr. med.

DZ Zagreb Zapad

Zvonigradska 9

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta:goran.babic@email.t-com.hr

SUMMARY

COMPARATIVE PRESENTATION OF THE ORGANIZATION OF CARE FOR PATIENTS WITH PSYCHOSIS (PART II – DEINSTITUTIONALIZATION AND ITS POSSIBLE NEGATIVE CONSEQUENCES)

G. BABIĆ and Z. KUŠEVIĆ¹

Zapad Health Center and ¹University Department of Psychological Medicine, School of Medicine, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Deinstitutionalization of psychiatric patients has been ongoing for years in many countries, including Croatia. Previous research has shown that, in addition to the expected benefits, the process also has negative consequences such as homelessness, insufficient social support for these patients, increased burden on the family taking care of the mentally ill member, and so on, especially if it is not planned. We describe the problems and consequences of deinstitutionalization of psychiatric patients, which may be expected in Croatia unless health and social policies provide necessary preconditions to avoid them. There is no doubt that deinstitutionalization is a positive process to improve mental health.

Key words: deinstitutionalization, homeless persons, mentally ill persons

FIZIČKI IZGLED I INTERNALIZIRANI I EKSTERNALIZIRANI PROBLEMI U PONAŠANJU ADOLESCENTICA

IVANA MAUROVIĆ i MLADEN KNEŽEVIĆ¹

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet i ¹Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada, Zagreb, Hrvatska

U radu se uz pomoć suvremenih teorijskih spoznaja (socioekoloških teorija, teorija evolucijske psihologije, socio-kulturnih teorija, socijalizacijskih i razvojnih teorija) te postojećih istraživanja nastoji sagledati i problematizirati značenje fizičkog izgleda u raznim aspektima funkcioniranja adolescentica. Pri tome se razmatra utjecaj šireg odnosno užeg društvenog okruženja djevojaka na njihovo poimanje važnosti fizičkog izgleda, te moguće posljedice tih utjecaja u obliku rizika za razvoj internaliziranih i eksternaliziranih problema u ponašanju, kako onih dobro opisanih u literaturi (poput depresije, socijalne povučenosti/izolacije, ovisničkih ponašanja, problema hranjenja, relacijskog agresivnog ponašanja), tako i novih manifestacija problema u ponašanju (poput sekstinga, seksualiziranog fizičkog izgleda i sl.).

Ključne riječi: fizički izgled, adolescentice, problemi u ponašanju

Adresa za dopisivanje:

Ivana Maurović

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Borongajska 83f

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: imaurovic@erf.hr

SUMMARY

PHYSICAL APPEARANCE AND INTERNALIZED AND EXTERNALIZED PROBLEMS IN THE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS

I. MAUROVIĆ and M. KNEŽEVIĆ

Faculty of Education and Rehabilitation and ¹Faculty of Law, Study Center of Social Work, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

This paper tackles the role of physical appearance in various aspects of adolescent functioning through contemporary theoretical insights (socioecologic model, evolutionary psychology, sociocultural theory, socialization and development theory) and existing research results. In doing so, it examines the impact of a wider and narrow social environment on the girls' understanding the importance of physical appearance and the possible consequences of these impacts in terms of the risk of developing internalizing and externalizing behavior problems, both those that are well described in the literature (such as depression, social exclusion/isolation, addictive behavior, feeding problems, relational aggression) as well as some new manifestations of behavior problems (sexualized physical appearance, sexting, etc.).

Key words: physical appearance, female adolescents, behavior problems

UTJECAJ PROGRAMA PSIHOSOCIJALNE PODRŠKE NA KVALITETU ŽIVOTA OSOBA OBOLJELIH OD SHIZOFRENIJE

KSENIJA ANTOLIĆ, ANITA LAURI KORAJLIJA¹, SLAĐANA ŠTRKALJ-IVEZIĆ² i DRAŽEN BEGIĆ³

Udruga „Sjaj“, Zagreb; ¹Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu; ²Klinika za psihijatriju Vrapče, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu i ³Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Zagreb, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je usporediti kvalitetu života oboljelih od shizofrenije koje su koristile program psihosocijalne podrške u usporedbi s osobama koje ga nisu koristile. Promatrane su dvije skupine osoba oboljelih od shizofrenije: kliničku (N=51) su činili ispitanici koji su nakon hospitalizacije ušli u program psihosocijalne podrške udruge „Sjaj“, i usporednu skupinu (N=50) oboljelih koji nakon psihijatrijske hospitalizacije nisu bili u programu psihosocijalne podrške. Ispitanici su u prvoj točki mjerenja za vrijeme hospitalizacije i drugoj točki mjerenja (nakon hospitalizacije 6 mjeseci nakon programa u Udruzi) ispunili Upitnik kvalitete života (WHOQOL-BREF) te su prikupljeni podaci o demografskim obilježjima. Nakon šest mjeseci uključenja u program psihosocijalne podrške sudionici kliničke skupine zadovoljstvo životom ($p=0,004$), zdravljem ($p=0,010$) te socijalnu ($p=0,001$) i okolinsku domenu ($p=0,008$) kvalitete života procjenjuju boljima u odnosu na prvu točku mjerenja. Istraživanje je potvrdilo da program psihosocijalne podrške povoljno utječe na kvalitetu života osoba oboljelih od shizofrenije.

Ključne riječi: shizofrenija, psihosocijalna podrška, rehabilitacija

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Anita Lauri Korajlija

Odsjek za psihologiju

Filozofski fakultet

I. Lučića 3

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: alauri@ffzg.hr

SUMMARY

THE INFLUENCE OF THE PROGRAM OF PSYCHOSOCIAL SUPPORT ON THE QUALITY OF LIFE OF SCHIZOPHRENIC PATIENTS

K. ANTOLIĆ, A. LAURI KORAJLIJA¹, S. ŠTRKALJ-IVEZIĆ² and D. BEGIĆ³

Sjaj Association, ¹Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, ²Vrapče University Department of Psychiatry, School of Medicine, ³University Department of Psychiatry, Zagreb University Hospital Center, School of Medicine, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

The aim of this study was to compare the quality of life and to assess stigmatization between persons suffering from schizophrenia who used a program of psychosocial support and those that did not. Two groups were observed: clinical group (n=51) consisting of respondents who, after hospitalization, entered the program of psychosocial support in the Sjaj Association and comparative group (n=50) consisting of patients who were not involved in the program of psychosocial support after

psychiatric hospitalization. At the end of hospital treatment and six months later, the patients filled out the *Quality of Life Questionnaire (WHOQOL-BREF)* and data on demographic characteristics were collected. After inclusion of patients in the program of psychosocial support, the respondents in the clinical group assessed their life satisfaction, health and social and environmental aspects of the quality of life better at the second point of measurement. Thus, the program of psychosocial support had favorable effects on the quality of life of persons suffering from schizophrenia.

Key words: schizophrenia, stigmatization, psychosocial rehabilitation

Soc. psihijat., 40 (2012) 141 – 150

Stručni rad

GRUPNA PSIHOTERAPIJA U TRETMANU DEPRESIJE I ANKSIOZNOSTI

VIKTOR BLASLOV, DOLORES BRITVIĆ¹ i VESNA ANTIČEVIĆ¹

Medicinski fakultet, Sveučilište u Splitu i ¹Klinički bolnički centar Split, Klinika za psihijatriju, Regionalni centar za psihotraumu, Split, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati učinak grupne psihoterapije na stupanj izraženosti simptoma depresije i anksioznosti te na promjene u profilu ličnosti i korištenju obrambenih mehanizama kod osoba oboljelih od depresivnog poremećaja. U ovoj su studiji praćeni učinci tromjesečne grupne psihoterapije na simptome depresije i anksioznosti. Intenzitet simptoma mjereno je Beckovim ljestvicama depresije (BDI) i anksioznosti (BAI). Upitnik životnog stila i obrambenih mehanizama (ŽS-OM) korišten je za ispitivanje usvojenih mehanizama obrane. Osobine ličnosti mjerene su upitnikom Minnesota multifazni inventar osobnosti (MMPI 201). Mjerenja su obavljena prije i nakon završene terapije. Istraživanjem je obuhvaćeno 17 ispitanika (Nm=3; Nž=14) liječenih zbog depresivnog poremećaja. Učinci grupne terapije očitovali su se u smanjenju simptoma depresije („Neodlučnost“, P=0,018) i anksioznosti („Lupanje ili brzo udaranje srca“, P=0,01, „Strah od umiranja“, P=0,02) i „Pretjerano znojenje“, P=0,04). U profilu ličnosti kod ispitanika se povećala sklonost projekciji anksioznosti na tjelesni plan (Hy), p=0,02. U korištenju obrambenih mehanizama nisu utvrđene značajne razlike. Zaključeno je da se kratka dinamski orijentirana grupna psihoterapija pokazala učinkovitom u tretmanu izoliranih simptoma depresije i anksioznosti, dok ona nije imala utjecaja na osobine ličnosti (osim u povećanju sklonosti konverzivnim reakcijama) i obrambene mehanizme.

Gljučne riječi: grupna psihoterapija, depresivnost, anksioznost

Adresa za dopisivanje:

Dr. sc. Vesna Antičević

Klinički bolnički centar Split

Klinika za psihijatriju

Regionalni centar za psihotraumu

21000 Split, Hrvatska

SUMMARY

GROUP PSYCHOTHERAPY IN THE TREATMENT OF DEPRESSION AND ANXIETY

The aim of the study was to determine the effectiveness of dynamically oriented group psychotherapy on reducing the severity of depressive and anxiety symptoms and changes in personality profile and defense mechanisms. The study included 17 subjects (3 male and 14 female) presenting to the Regional Center for Psychotrauma for diagnosis and treatment of depression. The intensity of the depressive symptom of 'indecisiveness' was significantly reduced comparing the values before and after therapy ($P=0.018$). The anxiety symptoms of 'rapid or strong heartbeat' ($P=0.01$), 'fear of dying' ($P=0.02$) and 'excessive sweating' ($P=0.04$) were significantly reduced after therapy. There were no significant changes in defense mechanisms. An increase on the pathological scale of hysteria (Hy) was obtained from the MMPI personality profile comparing the pre- and post-therapy values ($P=0.020$). Dynamically oriented group psychotherapy was efficient in reducing isolated symptoms of anxiety and depression but the general level of anxiety and depression remained unchanged. Defense mechanisms also remained unchanged after therapy. Therapy led to an increase on the pathological scale of hysteria in personality profile.

Key words: group psychotherapy, depression, anxiety

RODITELJSKA MANIPULACIJA DJECOM – OBLIK EMOCIONALNOG ZLOSTAVLJANJA

VESNA HERCIGONJA NOVKOVIĆ, GORDANA BULJAN FLANDER i DUBRAVKA KOCIJAN HERCIGONJA

Poliklinika Kocijan/Hercigonja, Zagreb, Hrvatska

Autorice prikazuju jedan od vrlo čestih oblika emocionalnog zlostavljanja – roditeljsku manipulaciju, koja dovodi do ozbiljnih problema za razvoj djeteta. Manipulacija je još nedovoljno prepoznati oblik zlostavljanja, a kada se i otkrije često zbog neučinkovitosti institucija dijete ostaje živjeti s roditeljem koji njime manipulira. Prema iznesenim istraživanjima manipulirana djeca već u dječjoj dobi pokazuju brojna psihička odstupanja, a u odrasloj dobi znatno češće manifestiraju depresiju, skloni su uzimanju sredstava ovisnosti uključujući alkoholizam, a u odnosu na vlastitu obitelj, posebice djecu, manifestiraju znakove otuđenosti. Cilj rada je prikazati problem manipulacije djecom, jednim od oblika emocionalnog zlostavljanja s dalekosežnim posljedicama za razvoj djece i njihovo mentalno zdravlje. Manipulacija je jedan od vrlo čestih oblika postupanja roditelja tijekom brakorazvoda, a kao rezultat brojnih roditeljskih nezavršenih procesa ili njihove psihopatologije. U radu su prikazane spoznaje o uzrocima i posljedicama manipulacije te iznesena vlastita iskustva autorica.

Ključne riječi: zlostavljanje djece, emocionalno zlostavljanje, manipulacija djecom

Adresa za dopisivanje:

Prof. Vesna Hercigonja Novković

Poliklinika Kocijan/Hercigonja

Lipovečka 17

10000 Zagreb, Hrvatska

E-pošta: poliklinika.kocijan@hi.t-com.hr

SUMMARY

PARENTAL MANIPULATION WITH CHILDREN AS A FORM OF EMOTIONAL ABUSE

V. HERCIGONJA-NOVKOVIĆ, G. BULJAN-FLANDER and D. KOCIJAN-HERCIGONJA

Kocijan/Hercigonja Polyclinic, Zagreb, Croatia

The paper describes parental manipulation with children as one of the common forms of emotional abuse that leads to serious problems in the child's development. Manipulation is as yet inadequately recognized form of abuse and even when detected, the child stays with the manipulating parent due to system inefficiency. Results of many studies show that manipulated children exhibit numerous mental aberrations already in childhood, whereas in adult age they more frequently manifest depression, addiction including alcoholism, and signs of alienation from their own family, children in particular. The aim is therefore to present the problem of manipulation with children as one of the form of emotional abuse with longstanding consequences for the child's development and mental health. Manipulation is one of the common forms of parental approach on divorce proceedings and results from numerous parental uncompleted processes or from their psychopathology. The state-of-the-art on the causes and consequences of manipulation are presented, along with the authors' experiences collected during their work with such families and their children.

Key words: children abuse, emotional abuse, manipulation with children